

Skipperhus Dalsgårdvej 22

Dalsgaard, 6300 Gråsten

Fredningsforslaget omfatter det tidligere skipperhus opført 1834

Østfacade

Forslagsstiller: Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur på opfordring af Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring

Indholdsfortegnelse:

Begrundelse for forslaget	side 2
Baggrund for forslaget	side 2
Beskrivelse , bygningshistorie, oprindelighed og ændringer.....	side 3
Rumdisponering	side 4
Tegning	side 5
Vedligeholdelsestilstand	side 6
Planforhold	side 6
Kommuneatlas	side 6
Identifikation	side 7
Redegørelse for fredning af småhuse på landet	side 8-10

Begrundelse for fredningsforslaget:

Det lille skipperhus er et fornemt eksempel på den hustype, som fra midten af 1700'årene og frem til omkring år 1900 nærmest var enerådende som beboelseshuse for aftægtsfolk, landhåndværkere, fiskere og ikke mindst småskippere i det sydlige Jylland. Disse huse er kendetegnede ved at være grundmurede længehuse på 5-7 fag med forholdsvis høje og stejle trekvartvalmede tage. Altid et ulige antal fag, symmetrisk fordelt over en markant midte.

Dalsgårdvej 22 er beliggende helt ud til kysten nordligst i den lille bebyggelse, kaldet Dalsgård, som fra omkring midten af 1700'tallet udviklede sig til et lille skippersamfund, hvis eksistens har været forbundet med en teglproduktionen, som ligeledes fandt sted i det lille skippersamfund. Fredningsforslaget skal derfor også ses i dette kulturhistoriske perspektiv.

Huset ligger diskret i landskabet, og samtidig ligger det, så der kunne holdes øje med skibsfarten.

Indenfor sin kategori af velproportionerede huse er huset et godt værk, og fremragende håndværk, som har fundet sit klare udtryk i den egnstraditionelle byggeskik og tilpasset sin tids funktionelle krav. Både i sognet og på egnen har den slags huse tidligere eksisteret i et større antal, men i dag er dette det eneste tilbageværende bevaret.

Baggrund for forslaget:

Fredningsloven har ifølge fredningslovens § 1, stk. 1 til formål *at værne om landets ældre bygninger af arkitektonisk, kulturhistorisk eller miljømæssig værdi, herunder bygninger, der belyser bolig-, arbejds- og produktionsvilkår og andre væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling.* I administrationen af fredningsloven er der gennem årene, naturligt nok, primært lagt vægt på bygningernes arkitektoniske kvalitet eller særligt høje alder, og det har typisk været samfundselitens bygningsværker, som er blevet beskyttede gennem en bygningsfredning.

Gennem de senere årtier er forståelsen for det kulturhistoriske aspekt vokset, og fra starten af 1990'erne er en række temagennemgange foretaget af fredningsmyndighederne, netop med henblik på at "opsamle" de bedste af de mere ydmyge ejendomme, hvor der ikke har været tale om arkitektur i gængs forstand, men om byggeskik.

Desværre er der aldrig lavet temagennemgange over småhuse i landsbyer, fiskerlejer eller i det åbne land, og disse bygninger er kun i et meget sparsomt omfang at finde i fredningslisten, og som årene går, er de næsten forsvundet helt i landskabet. De har været små og utidssvarende, hvorfor mange er nedrevet, og resten er stort set blevet udsat for invaliderende om- og tilbygninger udført i materialer, der er fremmede for den slags huse.

Dalsgårdvej 22 er sammen med naboejendommen, Dalsgårdvej 24, der ikke står helt så intakt, undtagelser fra den herskende tendens.

Ejendommen er oprindelig udstykket fra den nærliggende gård, således en søn har kunnet bygge hus, hvorfra han kunne drive skippervirksomhed. Ejendomme har været i denne slægts eje og fungeret som bolig for en skipper indtil midt i 1970-erne, hvor det ikke længere var muligt at opretholde denne virksomhed. Den blev overtaget af den nuværende ejer som fritidsbolig.

Beskrivelse, bygningshistorie, oprindelig og ændringer:

Huset er en grundmuret fem-fags bygning rejst på et markstensfundament med hvidkalkede mure, som foroven afsluttes i en enkel muret gesims. Murene er for størsteparten opmuret i genbrugssten.

Hoveddøren er placeret i det midterste fag på den østvendte haveside (mod vandet). Det er en stilren, tofløjet senempiredør, hvor den øverste af de to dørløjes fyldning er erstattet af en rude. Gerichterne er kannelerede, og overvinduet præges af et elegant rhombeformet sprosseværk.

Vinduerne er torammede med seks ruder i hver ramme. Sprosser og poster er profileret efter opførelsestidens tradition. Over vinduerne er der fladbuede stik. De forskellige vinduesprofiler antyder at vinduerne for det meste er genbrug fra ældre bygninger. De oprindelige beslag er i stor udstrækning bevaret.

På bagsiden (vestsiden) er der i slutningen af 1800'tallet påbygget et lille bislag med tjærepaptag og med en enkel bryggersdør. I nordgavlen er der i 1900'tallet tilbygget en lille staldbygning med tjærepaptag.

Under trekvartvalmene i gavlene er der støbejernsvinduer og i midten et lidt større vindue, som fortsætter ca. 40cm op i valmen, en tradition som ofte ses i stråtækte beboelsesbygninger på Als og i Sønderjylland.

Tagkonstruktionen er en simpel hanebåndskonstruktion, og de ubrudte tagflader er stråtækte, og halmmønningen er fastholdt af "kyllingenet"..

Skorsten er bevaret, og den slanke skorstenspipe er udført som på den nærliggende fredede "Benniksgård" og Bov Præstegård.

Fraset bislaget og den lille værkstedstilbygning fremstår husets ydre som ved opførelsen i 1834.

Vestfacade med bislag

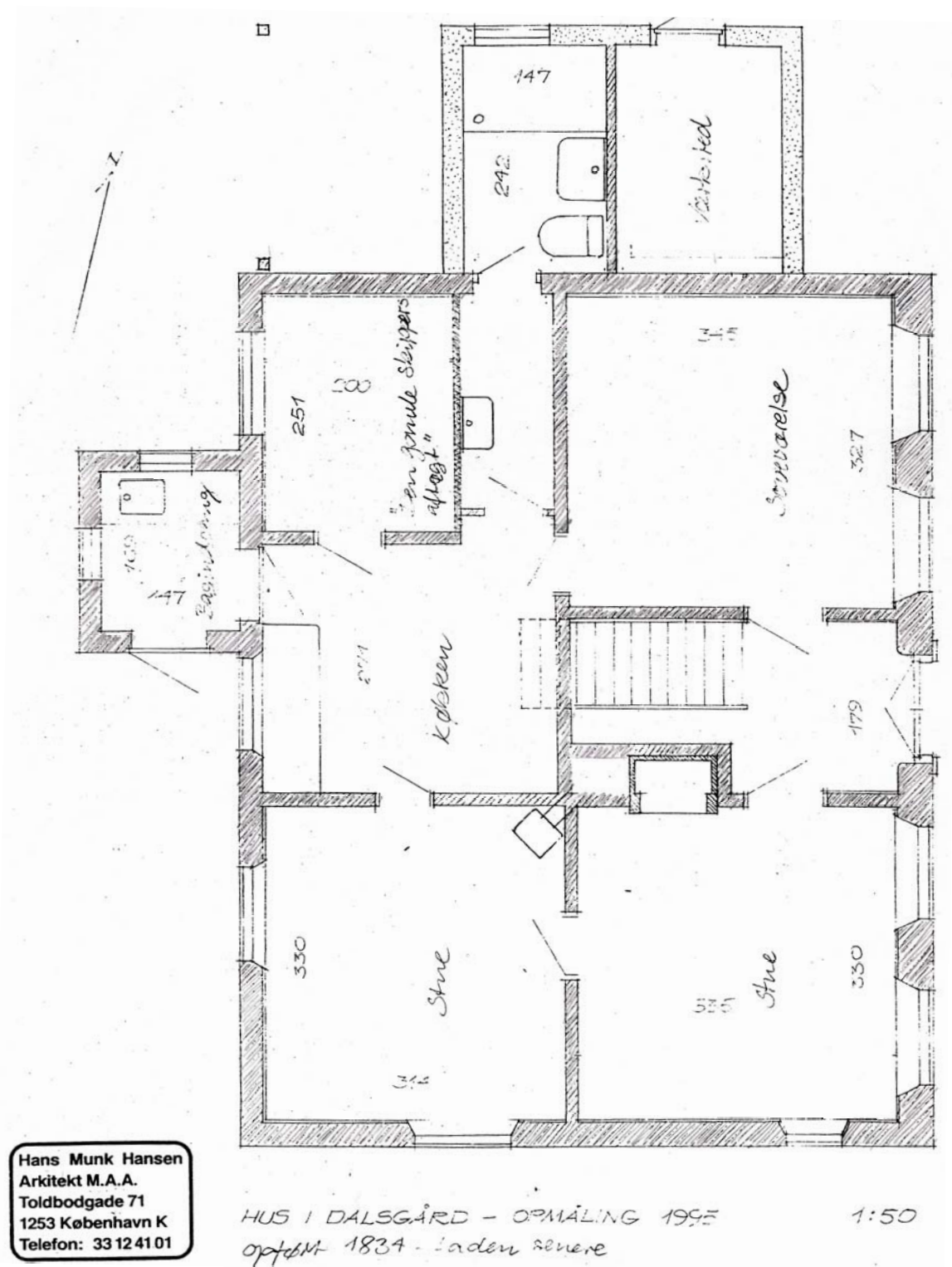
Indgangsparti

Sydgavl

Rumdisponering

Gennem hoveddøren kommer man ind i en lille forstue med trappe op til loftsetagen, som er indrettet til boligformål i nyere tid. Til venstre for forstuen er en stue med forbindelse til endnu en stue. Til højre for forstuen er soveværelset med forbindelse til køkkenet og den gamle aftægtsstue. Der er udgang fra køkkenet gennem bislaget.

Tegning - opmålingskitse udført af arkitekt m.a.a. Hans Munk Hansen

Køkkenet er indrettet sparsomt med respekt for oprindelige dørplaceringer, og badeværelse er indrettet i den tilbyggede svinestald.

Alle oprindelige døre er bevaret med indfatninger og beslag.

Vedligeholdelsestilstand:

Huset anvendes som ferie- og fritidsbolig og er i fin vedligeholdelsestilstand. Vedligeholdelsen er sket med respekt for den oprindelige byggeskik og de oprindelige materialevalg og overfladebehandlinger. Alle oprindelige skillevægge er bevaret.

Planforhold:

Der er ikke udarbejdet lokalplan for området.

Kommuneatlas:

Ejendommen er beliggende i den tidligere Gråsten Kommune (nu Sønderborg Kommune) hvor der i 1992 blev udarbejdet kommuneatlas.

SAVE vurdering:

Arkitektonisk værdi: 3

Kulturhistorisk værdi: 3

Miljømæssig værdi: 2

Miljømæssig vurdering: Fantastisk dejligt beliggende ned til fjorden, og

Originalitetsværdi: 3

Tilstandsværdi: 3

Bevaringsmæssig værdi: 3

Bevaringsmæssig vurdering: Meget intakt og stemningsfyldt lille sommerhus

Registreringsdato: 1991-06-25

Identifikation:

Adresse: Dalsgårdvej 22, 6300 Gråsten

Ejendomsnummer: 6286

Matrikelnummer: 57, Rinkenæs Ejerlav, Rinkenæs

Kommune: Sønderborg

Ejerforhold: Arkitekt M.A.A. Hans Munk Hansen, Toldbodgade 71, 1253 Kbh. K

Ejerens holdning:

Ejeren er positiv over for en fredning.